

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Вінницький національний технічний університет¹

Анотація

У роботі досліджено поняття інтелектуального капіталу, розглянуто сутність та складові даної категорії, проаналізовано методичні рекомендації з оцінювання інтелектуального капіталу.

Ключові слова: *інтелектуальний капітал, методи оцінювання, капітал.*

Abstract

There is studied the concept of intellectual capital, are examined the essence and components of this category, are analyzed methodic recommendations on the evaluation of intellectual capital in this work.

Keywords: *intellectual capital methods of evaluation, capital.*

Вступ

В сучасних економічних умовах економічне зростання все більше залежить від уміння правильно та ефективно використовувати знання і новітні технології. Саме знання є одним із рушійних факторів розвитку світової економіки і суспільства, особливо в період глобалізації і інформатизації. У зв'язку з цим набуває особливого значення інтелектуальний капітал підприємства, що генерує нові знання, які набувають форми інтелектуальної власності та забезпечують формування економіки інноваційного типу. Для ефективного формування і використання інтелектуального капіталу необхідно створити умови для правильної його оцінки.

На даному етапі недостатньо висвітлено питання автоматизації систем оцінювання інтелектуального капіталу підприємства, динаміку розвитку та зміни структури, а також розроблення універсальних моделей оцінювання інтелектуального капіталу на вітчизняних підприємствах.

Підприємства які правильно оцінюють і управляють інтелектуальним капіталом є більш конкурентоспроможними ніж інші.

Результати дослідження

Головною проблемою в системі оцінювані інтелектуальним капіталом й досі залишається неоднозначне трактування сутності інтелектуального капіталу, не визначена динаміка розвитку даного продукту, проблем формування організаційно-економічного механізму управління і визначення напрямів забезпечення ефективного функціонування даного ресурсу, методів його вимірювання, особливостей залежно від галузевої належності підприємств.

Отже, спостерігається недостатня розробленість досліджуваної теми як в методологічному, так і в теоретичному аспектах.

Метою дослідження, є обґрунтування методологічного підходу до оцінювання інтелектуального капіталу як важливої складової активів підприємства для підвищення ефективності управління ним за сучасних економічних умов.

Об'єктом дослідження є процес оцінювання інтелектуального капіталу.

Предметом дослідження є методи оцінювання інтелектуального капіталу.

Інтелектуальний капітал – це нагромадження у процесі інтелектуальної діяльності сукупність знань, досвіду, навичок, творчості, здібностей, взаємовідносин, що мають економічну цінність і використовуються у процесі діяльності.[1]

Особливості інтелектуального капіталу полягають і в тому, що зовсім по-новому розв'язують проблеми його збереження і нагромадження.

На думку К.-Е. Свейбі, інтелектуальний капітал – це склад нематеріальних активів, який відповідає розгорнутій структурі інтелектуального капіталу, включає три компоненти: індивідуальну компетентність (здатність індивіда до певних дій у найрізноманітніших ситуаціях), внутрішню

структуру фірми(культура та традиції фірми, а також комп'ютери, інформаційні мережі, засоби зв'язку та технології, які безпосередньо використовують працівники у своїй роботі) та зовнішню(тісні взаємовідносини між підприємством та іншими суб'єктами ринку)[2].

Однак слід зазначити, що таке трактування структури ІК не враховує багатьох об'єктів інтелектуальної власності, зокрема: інформацію про споживачів і контрагентів, маркетингову політику, мобільність та здоров'я персоналу тощо [3].

Оскільки основною формою такого капіталу є знання співробітників фірми, то обов'язково з'являється потреба, щоб ці знання не стали надбанням конкурентів, щоб їх використовували лише в певній компанії. Цьому мають сприяти різні заходи, починаючи від укладання керівництвом фірми договорів зі співробітниками про нерозголошення таємниць, використання матеріальних інтересів працівників фірми шляхом різних форм матеріального заохочення у збереженні виробничих і комерційних таємниць до широкого залучення працівників до процесу прийняття рішень, планування та управління діяльністю компанії, створення сприятливих умов для професійного і творчого зростання співробітників компанії. [4]

В цілому, необхідно відзначити, що сучасне економічне середовище є настільки нестабільним і ризикованим, що традиційні методичні інструменти, які базуються на принципах бухгалтерського обліку, є не зовсім адекватними умовам сьогодення. Не надають можливість проведення комплексної достовірної оцінки і більшість методів визначення ефекту від використання компонентів інтелектуального капіталу, ринкової капіталізації, матричні методи. Значна кількість факторних методів побудована на обмеженій кількості чинників впливу. До того ж, здебільшого не враховується вплив якісних показників, які, в свою чергу, суттєво визначають кінцевий результат використання інтелектуального продукту.

Висновки

Таким чином, актуальним є визначення критеріїв, яким відповідатиме універсальний методичний інструментарій оцінки інтелектуального капіталу підприємства. Треба зазначити, що підходи до оцінки інтелектуального капіталу підприємства повинні бути не лише строго формальними, але й адаптованими до реального застосування на практиці.

Достовірна вартість інтелектуального капіталу підприємства може бути отримана лише за умов комплексної оцінки всіх трьох його складових: інтелектуальної складової людського капіталу, структурного та споживчого капіталу. Не менш ваговою, умовою є використання сукупності показників: кількісних, якісних та показників ідентифікації активів, що неможливо виявити – компетентності та знань персоналу, корпоративної культури, ділової репутації підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про власність» // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 697
2. В. С. Філіпова, К. В. Ковтуненко Інтелектуальний потенціал як основний чинник формування інтелектуального капіталу / В. С. Філіпова. – 2013. – С. 228-229.
3. Sveiby E.-A. Measuring Intangibles and Intellectual Capital // An Emerging First Standard / E.-A. Sveiby. – Available from: <http://www.sveiby.com>.
4. Азарова А. А. Структурная модель интеллектуального капитала / А. А. Азарова, А. Ф. Воробец // Теория экономического анализа. – 2013. – №43. – С. 34-44.

Науковий керівник: **Міронова Юлія Володимирівна** – канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту та безпеки інформаційних систем, Вінницький національний технічний університет.

Пужайло Олена Іванівна – студентка групи МОі-13, факультету менеджменту, Вінницький національний технічний університет.

Supervisor: **J. V. Mironova** – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Management and Information Systems Security, Vinnytsia National Technical University.

O. Puzhaylo - student group MOI-13, Faculty of Management, Vinnytsia National Technical University.